

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 7 mars 1905, kl. 2 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att vid revision af lagstiftningen om direkt beskattning till staten måtte tillämpas den principen, att inkomst skall taxeras för det näst föregående året.

I en inom Första Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 11, har herr *G. F. Östberg* hemställt,

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vid uppgörande af förslag till förändringar i lagstiftningen om den direkta beskattningen till staten tillämpa den principen, att inkomst skall taxeras för det nästföregående året och taxeringen således endast taga hänsyn till den faktiskt åtnjutna inkomsten under det nästföregående året».

Till stöd för sin framställning har motionären anført följande:

»Då det är att vänta, att förslag till nya stadganden i fråga om grunderna för den direkta beskattningen till staten kommer att af Kungl. Maj:t utarbetas och föreläggas Riksdagen, har jag ansett nödigt att fästa uppmärksamheten på en mycket stor oegentlighet i nuvarande bestämmelser, som det enligt min uppfattning är af största vikt att aflägsna.

Gällande bevillningsförordning liksom äfven förordningen om inkomstskatt stadgar,

att inkomst af kapital och arbete taxeras för det *löpande året*,

att inkomst af kapital samt af rörelse eller yrke, då den åtnjutits under hela det föregående året, upptages med det belopp, hvartill inkomsten under *näst föregående* år uppgått,

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 5 Saml. 1 Afd. 15 Häft. (N:o 15).

att samma slag af inkomst första året den åtnjutes, äfvensom då den icke åtnjutes för hela föregående året, upptages med det belopp, hvartill den skäligen anses uppgå för det *löpande* året,

att samma inkomst, då den upphör under löpande året, upptages med inkomstens belopp under det *näst föregående* året efter vederbörlig reduktion med afseende å den kortare tid, hvarunder den åtnjutes,

att lön och pension upptages med det belopp, hvartill densamma för det *löpande* året blifvit i stat eller annorledes bestämd,

att tjänstgöringspenningar, dagaflöning, sportelersättning och obestämda eller extra inkomster beräknas på samma sätt som inkomst af kapital samt af rörelse eller yrke, och

att tillfällig inkomst, som tillfallit skattskyldig så sent under ett år, att densamma icke kunnat af det årets taxerings- eller pröfningsnämnd beräknas, taxeras till bevillning det näst därpå följande året.

Det kan ju anses principiellt riktigt, att den skattskyldige taxeras för den inkomst, som åtnjutes under det löpande året, och det vore äfven, praktiskt sedt, fördelaktigast för den skattskyldige, om skattebeloppet, då det utbetalas, stode i förhållande till den inkomst, han under den närmast föregående tiden åtnjutit. Denna princip kan dock icke konsekvent genomföras. Det är omöjligt att vid taxeringen under förra hälften af året känna den blifvande inkomstens belopp. Man har också måst i fråga om inkomst af kapital samt inkomst af rörelse eller yrke frångå principen och stadga, att taxering skall ske efter det föregående årets inkomst. Sålunda har man kommit till ett system, som är i hög grad inkonsekvent. Taxeringsmyndigheterna få den ena gången taxera efter det föregående årets verkliga inkomst och den andra efter det löpande årets beräknade inkomst, och det är därvid att märka, att icke ens taxeringen af lön af allmän eller enskild tjänstbefattning blir tillförlitlig, då den skall afse det löpande året. I de flesta fall, då löntagare öfvergår till annan anställning, blifva inkomsterna förändrade, till det bättre eller sämre, och detta inträffar naturligtvis lika ofta efter taxeringsnämndens sammanträde som före detsamma. En taxeringsnämnd, som sammanträder i juni, kan omöjligen veta, om t. ex. en tjänsteman blir uppsagd i juli eller en verkställande direktör förlorar sin plats vid bolagsstämma i samma månad.

Man har i hufvudsak öfvergifvit principen att lägga det löpande årets inkomst till grund för taxeringen, men bibehållit så mycket där-af, att taxeringen i sin helhet saknar den enhet och likformighet, som är nödig för vinnande af en rättvis beskattning. Det hade helt visst varit bättre, om man tagit steget fullt ut och stadgat, att taxeringen

skall afse det nästföregående årets inkomst, såväl hvad beträffar lön och pension som all annan inkomst.

Följden af denna princip godkännande skulle blifva, att den inkomst, som uppburits under föregående år, taxeras, äfven om motsvarande inkomst icke uppbäres under det löpande året, och att inkomst under det första året, den uppbäres, icke blir föremål för taxering. Någon annan olägenhet för statsverket af en sålunda försenad eller uppskjuten beskattning skulle icke uppstå, än att en eller annan skattskyldig komme i den ställning, att han icke kunde betala sin skatt, men denna lär icke medföra någon större ekonomisk förlust för staten. För den enskilde åter skulle olägenheten ligga däruti, att skatten kan komma att utkrävas långt efter det inkomsten upphört, och det kan icke förnekas, att denna anmärkning förtjänar afseende.

Dessa nu påpekade olägenheter af den föreslagna förändringen kunna emellertid i väsentlig mån undanröjas genom en annan reform, nämligen uppbördens verkställande under samma år, som taxeringen verkställles. Det har tidigare varit tal om att uppbördsstämmorna skulle hållas i slutet af året, i sammanhang därmed att mantalsskrifningarna skulle förrättas i början af året. Man ville då göra gällande, att en sådan omkastning vore omöjlig att genomföra. Jag är för min del öfvertygad, att en närmare undersökning skall visa, att den kan ske utan alltför stora svårigheter och blifva till fördel i flera afseenden. I sådant fall komme den skatt, som drabbar ett års inkomst, att erläggas under det näst därpå följande året.

Vid bedömande af denna fråga måste man uppmärksamma ännu en omständighet af största vikt. Såsom bekant, sker bevillingstaxering och taxering på grund af inkomstskatteförordningen i ett sammanhang. Den förra skulle visserligen kunna fortfarande verkställas på samma sätt som hittills, efter uppskattning af inkomsten, d. v. s. i viss mån godtyckligt, men denna metod duger alldeles icke för taxering efter inkomstskatteförordningen. Inkomstskatten skall utgå efter den verkliga, genom deklarationen utrönta inkomsten. Men deklarationerna skola ej angifva annat än inkomsten under det föregående året, och det vore för öfrigt omöjligt för någon att i början af året på heder och samvete uppgifva, hvad han kommer att åtnjuta i inkomst under det löpande året. Taxeringsmyndigheterna stå därför inför den motsägelsen, att de skola följa den skattskyldiges deklaration, då den är ärlig och riktig, men å andra sidan vid taxering af lön och pension icke fästa sig vid deklarationen, utan särskildt skaffa sig kännedom om den skattskyldiges påräkneliga inkomster af denna art under det löpande

året. Alldeles detsamma gäller, då en affärsmans verksamhet undergått någon betydligare förändring. Man skall då icke taga någon hänsyn till det föregående årets resultat eller den skattskyldiges deklaration, utan uppkonstruera en kalkyl, hvad han kan antagas få i nettoinkomst under det löpande året.

Alla dessa nu påpekade inkonsekvenser, alla dessa praktiska svårigheter för taxeringsmyndigheterna, alla de af det nuvarande systemet härflytande obehag och olägenheter för de skattskyldige skulle undanröjas, om man vid taxeringen finge hålla sig till kända faktiska förhållanden, om taxeringsmyndigheterna endast hade att granska och pröfva deklarationerna för det föregående året och, då deklarationer ej afgifvas, på annat sätt underrätta sig om, hvad den skattskyldige faktiskt haft i inkomst förra året.

Enligt min tanke borde man fastslå den principen, att inkomst skall taxeras för det nästföregående året eller med andra ord att hvarje års inkomst skall taxeras under våren det påföljande året, och i sammanhang därmed stadga, att, sedan taxeringen blifvit fastställd af pröfningsnämnden under hösten, den därigenom bestämda skatten skall erläggas i november eller december månad samma år taxeringen ägt rum.

Då jag anser denna förändring vara af synnerlig vikt och ovilkorligen böra iakttagas vid revision af vår skattelagstiftning, men till min ledsnad erfarit, att man vid nu pågående arbete för detta ändamål icke upptagit denna fråga till behandling, har jag trott, att Riksdagen borde fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å saken.»

Vid all inkomsttaxering måste naturligtvis inkomstbegreppet hänföra sig till viss begränsad tid. Enligt gällande såväl bevillnings- som inkomstskatteförordning har man härtill såsom hufvudregel valt det löpande året. Då det emellertid visat sig möta ej obetydliga svårigheter att på förhand beräkna den skattskyldiges inkomster för det löpande året, har den fastslagna principen i vissa fall måst öfvergifvas och man har i stället hämtat ledning för taxeringen i det näst föregående årets inkomstförhållanden. En viss dubbelhet kommer sålunda onekligen att göra sig gällande vid taxeringen; och det lär icke kunna förnekas, att ett dylikt förfaringssätt är förenadt med vissa olägenheter. Också hafva vid upprepade tillfällen klagomål häröfver försports, och det är för att söka råda bot på de antydda missförhållandena, som motionären ifrågasatt införande i lagstiftningen af den principen att vid taxering endast taga hänsyn till den under näst föregående året faktiskt åtnjutna inkomsten.

Ett förslag i samma riktning, om också icke i den utsträckning

motionären ifrågasatt, återfinnes i det af särskilda kommitterade den 2 november 1894 afgifna betänkande med förslag till förordning angående inkomstbevillning. Efter erinran hurusom gällande bestämmelser i ämnet esomoftast vållat stora svårigheter vid tillämpningen, anföra bemälde kommitterade vidare, att enda sättet att undanröja dessa svårigheter syntes vara att, jämte bibehållande af gällande bestämmelser i fråga om taxering af lön och pension, stadga, att all annan inkomst — inkomst af fast egendom naturligtvis undantagen — skulle upptagas med det belopp, hvartill den under näst föregående året uppgått. Skatten för all annan inkomst än den, hvilken taxerades såsom inkomst af fast egendom eller utgjordes af lön eller pension, komme vid sådant förhållande visserligen att påföras först året efter det, då densamma förvärfvats, och öfvergången till denna princip vore väl förenad med viss olägenhet; men säkerhet och likformighet i taxeringen utgjorde en så afsevärd fördel, att för dess ernående de betänkligheter, som kunde framställas mot förslaget, enligt kommitterades åsikt borde vika. Därest kommitterades förslag om införande af själfdeklaration vunne afseende, syntes den af kommitterade förordade ändringen särskildt vara erforderlig i ändamål att för de skattskyldige underlätta deklARATIONENS behöriga fullgörande.

Kammarrätten afstyrkte emellertid i sitt öfver kommitterades ifrågasvarande betänkande afgifna yttrande förslaget i nyss anförd del och detsamma vann icke heller beaktande i den till 1897 års Riksdag aflåtna kungl. propositionen med förslag till den med vissa ändringar i öfrigt ännu gällande bevillningsförordningen.

Såsom redan blifvit sagdt, läser det väl icke kunna bestridas, att nu gällande bestämmelser i detta ämne, enligt hvilka till grund för beräkning af de skattskyldiges inkomster läggas än skatteårets, än det näst föregående årets inkomstförhållanden, äro ägnade att framkalla vissa olägenheter vid taxeringen. Icke heller torde dessa missförhållanden kunna fullständigt undanröjas på annan väg än den af motionären föreslagna eller genom att upptaga inkomsten med det belopp, hvartill densamma under näst föregående året uppgått, och synes anledningen härtill vara så mycket större, som en dylik anordning onekligen låter sig bättre än den nuvarande förena med den hos oss numera tillämpade själfdeklarationsprincipen. Som bekant har skattskyldig att till ledning vid inkomstskatttaxeringen meddela uppgift å sina inkomster under det näst föregående året. Taxeringsmyndigheterna äro emellertid nödsakade att i de fall, då det löpande årets inkomstförhållanden skola utgöra beräkningsgrund vid taxeringen, göra afvikelser från de skattskyldiges uppgifter, och resultatet blifver följaktligen ett annat, än den ifråga

varande uppgiften gifver vid handen. Visserligen skola, då af skattskyldig lämnad uppgift vid hans taxering icke följes, skälen därför tydligen angifvas af bevillningsberedning genom anteckning å den skriftliga uppgiften och af annan taxeringsmyndighet i dess protokoll, hvarjämte underrättelse därom skall kostnadsfritt tillställas den skattskyldige. En dylik skriftväxling, om den också stadgats endast af nödig hänsyn till den skattskyldige, synes dock kunna i väsentlig grad inskränkas genom den ifrågasatta förändringen, och önskligt vore i allt fall att vid taxeringen icke behöfva afvika från de skattskyldiges uppgifter.

Utskottet förbiser emellertid ingalunda, att genomförandet af en dylik anordning är förenadt med ej obetydliga svårigheter och måhända kräfver åtskilliga andra förändringar i nu bestående beskattningsförhållanden, särskildt med afseende å taxeringsmyndigheterna samt debiterings- och uppbördsväsendet.

Om utskottet således icke kunnat undgå att finna motionärens förslag beaktansvärdt och den af motionären förordade principen i åtskilliga afseenden vara att föredraga framför den nu gällande, har utskottet likväl icke nu ansett någon framställning böra göras hos Kungl. Maj:t i den af motionären angifna riktning. Kändt är nämligen, hurusom vår nu gällande skattelagstiftning i flera väsentliga delar ansetts tarfva genomgripande förändringar, och utskottet föreställer sig, att vid den däraf föranledda revision det kan förväntas, att frågan om inkomsternas beräkning i afseende å tiden icke kan undgå att blifva föremål för pröfning och att motionärens förslag således äfven kommer att vinna noggrant beaktande.

Vid sådant förhållande och då ett uttalande redan nu i en bestämdt angifven riktning måhända icke vore välbetänkt, har utskottet ansett sig böra hemställa,

att förevarande motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att vid revision af lagstiftningen om direkt beskattning till staten måtte tillämpas den principen, att inkomst skall taxeras för det näst föregående året, icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1905.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herrar *Östberg* och *Åkerberg*; samt
af herrar friherre *Klingspor*, *Wester*, *O. A. Ericsson* och *G. Jansson*
mot vissa delar af motiveringen.

Herrar friherre *Trolle*, *J. Bromée* och *Lindblad* hafva begärt få
antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom
utskottet.
